

FME-analyse coalitieakkoord 2021-2025

15 december 2021

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Randvoorwaarden	4
Arbeidsmarkttransitie	5
Technologische Transitie	6
Innovatie	6
Digitalisering	7
Cybersecurity	8
Maatschappelijke Transitie	9
Klimaat en energie	9
Landbouw, Water en Voedsel	10
Gezondheid en zorg	11

Voorwoord

Na negen maanden onderhandelen ligt er eindelijk een coalitieakkoord. Het heeft even geduurd, maar FME ziet dat de nieuwe coalitie de juiste koers uitzet voor Nederland. In aanloop naar de verkiezingen pleitte FME voor stevige investeringen in innovatie, om tot 3% van ons BBP te komen. Dat wordt ook in het coalitieakkoord omarmd met onder meer een investering van ruim € 6 miljard via het Nationaal Groeifonds. Daarnaast pleit FME al enige tijd voor de invoering van een permanente deeltijd-WW, die in tijden van crisis kan worden ingezet. Ook daarover hebben de coalitiepartijen afspraken gemaakt, hoewel de precieze uitwerking ervan nog wel relevant is.

Tevens steunt FME de klimaatdoelstelling uit het coalitieakkoord. Deze wordt verhoogd van 49% naar 55% minder CO₂ uitstoot in 2030. Indien mogelijk streeft het kabinet zelfs naar 60% CO₂ reductie. Daarvoor moet wel nog wat gebeuren. Zo hebben we een infrastructuur voor elektrificatie nodig en moeten de doorlooptijden van vergunningen drastisch verkort worden. Bovendien vormt het gebrek aan technisch geschoolde mensen een grote bottleneck. Zonder mensen met de juiste vaardigheden is een succesvolle energietransitie onmogelijk. Daarom vindt FME het zeer teleurstellend dat de coalitie geen duidelijke plannen heeft om dit tekort aan te pakken.

Ook op andere beleidsterreinen ziet FME dat er nog veel uitgewerkt moet worden. Veel hangt af van de uitwerking van de ambities uit het coalitieakkoord, in beleidsprogramma's die nog maanden op zich laten wachten. Dat is toch wel een gemiste kans, na de langste formatie uit onze geschiedenis. Het afgelopen jaar is Den Haag heel veel met zichzelf bezig geweest. Laat 2022 het jaar worden dat een nieuwe coalitie, met de belofte van een nieuw elan, de lovenswaardige ambities uit het coalitieakkoord omzet in concrete plannen waar Nederland mee aan de slag kan. Daar heeft de technologische industrie behoefte aan!

Geert Huizinga

Directeur belangenbehartiging

Randvoorwaarden

Geopolitieke spanningen nemen de laatste jaren toe. Economische middelen worden ingezet voor politieke doelen en er is een wereldwijde race voor technologieontwikkeling gaande. Hiermee willen landen hun internationale concurrentiepositie versterken. Nederland moet dan ook internationaal optrekken in EU verband en met gelijkgestemde 'derde landen' om onze belangen veilig te stellen. Hierbij staan het realiseren van een gelijk mondiaal en Europees speelveld voor de technologische industrie, ondersteuning bij het aangaan van internationale innovatiesamenwerking en bescherming van de strategische sectoren en grondstoffen centraal.

Wij zijn tevreden over:

- De voorgenomen leidende rol van Nederland binnen de EU en de inzet voor **strategische onafhankelijkheid** en een gelijkwaardiger Europees speelveld.
- Vermindering van de **afhankelijkheid voor strategische goederen en grondstoffen**. Dit moet wel gebeuren in samenspraak met het bedrijfsleven.
- Inzet op **actief handelsbeleid**, waarbij handelsverdragen een belangrijk instrument zijn. Hierbinnen zet Nederland zich in voor hoge standaarden voor eerlijke productie, mensenrechten, voedselveiligheid, duurzame groei en klimaat.
- **Bescherming van ondernemers** tegen ongewenste investeringen en oneerlijke concurrentie.
- Nederland beweegt qua **defensie-uitgaven naar de NAVO norm van 2%**. In 2024 voldoen we naar verwachting aan het Europese NAVO-gemiddelde van 1,85%. Onderdeel hiervan is een structurele investering van 1,35 miljard per jaar voor onder andere digitalisering en innovatie.

Meer aandacht nodig voor:

- Het ontbreken van een **bilateraal innovatie- en handelsinstrumentarium** om internationale innovatiesamenwerking structureel te stimuleren.
- Versterking van de capaciteit van het **Innovatieattachénetwerk**.

FME is tevreden over de inzet van het kabinet om een leidende rol te pakken binnen de EU om deze slagvaardiger, economisch sterker, groener en veiliger te maken. Hierbij is het belangrijk dat het doel van deze inzet gericht is om een zo gelijk mogelijk speelveld te realiseren voor Nederlandse ondernemingen en deze te beschermen tegen oneerlijke concurrentie en ondersteuning bij het aangaan van internationale samenwerking. Bijvoorbeeld door innovatie en handel meer te verbinden.

Het voornemen van het kabinet om IMVO-wetgeving binnen Europa te bevorderen is dan ook een belangrijk element. De stap om tegelijkertijd wel alvast nationale wetgeving in te voeren zien we als zeer risicovol omdat dan een lappendeken van wetgeving ontstaat. Een lappendeken fragmenteert de interne markt en maakt handelen en concurreren binnen en buiten Europa voor onze industrie moeilijker.

Help het MKI over de grens te ondernemen. Doordat internationale innovatie gepaard gaat met grote voorinvesteringen met een onzekere uitkomst ervaart het MKI vaak een drempel. Door een collectieve aanpak worden risico's gedeeld en deze drempel verlaagd. Nederland loopt op dit vlak achter op andere Europese landen en kent nog geen structureel instrument om dit te faciliteren. FME mist dan ook de inzet van het kabinet om hiervoor structureel geld vrij te maken zodat de MKI ondersteund wordt.

Arbeidsmarkttransitie

De arbeidsmarkt staat voor grote uitdagingen. FME steunt daarom de insteek van de coalitie om – samen met sociale partners – de arbeidsmarkt te hervormen en arbeidsmarktrelevante opleidingen te stimuleren. De ambities in het coalitieakkoord, bijvoorbeeld op gebied van energie en klimaat, zijn immers afhankelijk van goed geschoolde technici en vakmensen. Tegelijkertijd maakt FME zich ernstig zorgen dat de plannen voorsnog abstract blijven. FME mist de concrete uitwerking om deze zaken daadkrachtig op te pakken. Wij kijken daarom in het bijzonder uit naar de verdere uitwerking van de beleidsprogramma's op gebied van arbeidsmarkt en onderwijs.

Wij zijn tevreden over:

- Er komt eindelijk een **deeltijd-WW regeling** die bedrijven gaat helpen om wendbaarder te zijn. FME denkt graag mee over uitwerking van deze regeling.
- Er komt jaarlijks 500 miljoen euro beschikbaar voor **Leven Lang Ontwikkelen** via leerrechten.
- Het **tekort aan technici** wordt aangepakt via verschillende maatregelen, zoals via werk-naar-werk trajecten naar tekort beroepen en via het aanbod van arbeidsrelevante beroepsopleidingen in techniekhavo.
- **Digitale kennis- en vaardigheden** wordt aangeboden in het onderwijs en via om- en bijscholing.
- Vrouwen worden gestimuleerd om (meer) te werken via bijvoorbeeld verruiming in tegemoetkoming kinderopvang. FME hoopt hiermee dat meer vrouwen gaan werken in een technisch beroep.

Meer aandacht nodig voor:

- Ook concretisering van de plannen en **budgetten voor de versterking van technisch beroepsonderwijs blijft achter**, terwijl dit het grootste knelpunt is voor alle bedrijven.
- De uitwerking van de **hervorming van de arbeidsmarkt** is nog te vaag. FME hoopt dat het kabinet snel met een beleidsprogramma komt en dat deze gebruik maakt van de diverse rapporten.
- Helaas staat er niets in het coalitieakkoord over **techniek(promotie)** in het funderend onderwijs of gericht op specifieke doelgroepen, zoals meiden.
- FME vindt het jammer dat de **verbinding tussen beroepsonderwijs en bedrijven** niet wordt gestimuleerd, bijvoorbeeld door investeringen in technohubs of hybride docenten.
- Het coalitieakkoord benoemt dat werkgevers en ondernemers ons land vitaal houden en cruciaal zijn voor onze welvaart. FME onderstreept dat ook **werknemers** hier een essentiële rol spelen.

FME is zeer tevreden dat de coalitie heeft geluisterd naar de zorgen vanuit onze achterban en dat er eindelijk een deeltijd-WW regeling samen met sociale partners wordt uitgewerkt. FME heeft hiervoor voorstellen en gaat graag met het kabinet hier nader over in gesprek. Ook is FME blij dat er op verschillende manieren aandacht is voor het tekort aan technici, bijvoorbeeld dat er in de arbeidsinfrastructuur om van werk-naar-werk extra aandacht is voor de overstap naar tekortberoepen. Maar tegelijkertijd is FME teleurgesteld dat veel van de plannen op gebied van de arbeidsmarkt en technisch onderwijs nog hoog-over blijven. Er liggen voldoende richtinggevend rapporten om met daadkracht stappen te zetten. FME steekt de hand uit om samen met het kabinet de plannen verder uit te werken.

Technologische Transitie

Technologische innovaties vergroten onze productiviteit en vormen de basis van ons toekomstig verdienvermogen. De transitie rond digitalisering, smart industry en datatechnologieën maken het mogelijk om nieuwe toepassingen te ontwikkelen die we de wereld over kunnen exporteren en verminderen onze mondiale afhankelijkheden. Daarom moet Nederland er naar streven om de meest innovatieve economie ter wereld te zijn. Nederland daalt echter al jaren op de Global Innovation Index (GII). Om het tij te keren is een ambitieus Strategisch Technologie en Industriebeleid noodzakelijk. Het coalitieakkoord zet daarvoor een goede stap.

Innovatie

Wij zijn tevreden over:

- De ambitie om te groeien naar de **Lissabondoelstelling van 3% BBP** door te investeren in onderzoek en ontwikkeling. Hiervoor wordt 6,7 miljard euro toegevoegd aan het Groiefonds.
- De aandacht voor het belang van het **MKB** met een meetbare aanpak voor regeldruk, het makkelijker maken om mensen in dienst te nemen en ondersteuning bij digitalisering en verduurzaming.
- De ambitie om een **koploperspositie voor de maakindustrie** te stimuleren door in te zetten op goed opgeleid technisch personeel, en het bieden van een stabiel en voorspelbaar ondernemersklimaat.
- De ambitie tot meer **strategische benutting van overheidsaanbestedingen**.
- De focus van het **missiegedreven innovatiebeleid** op de drie grote transitie; klimaat en energie, digitalisering en sleuteltechnologieën en de circulaire economie.

Meer aandacht nodig voor:

- Het combineren van kennis en kunde van overheid en bedrijfsleven. FME pleit voor een **Nationale Groeicommissie** als dialoogplatform tussen overheid en bedrijfsleven en als denkmotor binnen de Groeistrategie.
- Het belang van generieke instrumenten zoals de **WBSO, innovatiebox en PPS-toeslag**. Deze zijn cruciaal om Nederland aantrekkelijk te maken voor innovatieve bedrijven.
- De **IPCEIs** micro-electronica, *cloud* en waterstof. Meer middelen zijn nodig om in Europa aan tafel te komen én te blijven. Investeringen in de IPCEIs zijn daarbij cruciaal.
- Een concretisering van de aanpak op het gebied van benutting (valorisatie) en vermarkting van **kennis**. Dit is cruciaal voor het verdienvermogen van Nederland.

Onze economie bevindt zich op een technologisch kantelpunt en onze internationale concurrenten presenteren kapitaalkrachtige en ambitieuze industrieplannen. Duitsland mikt op 3,5% van het BBP in 2025 voor onderzoek en innovatie, terwijl andere landen nog beter scoren. Nederland kan niet achterblijven en streeft in het coalitieakkoord naar de Lissabondoelstelling van 3%. Alleen door stevig te investeren kunnen we onze welzijn en welvaart veiligstellen en versterken. Met dit coalitieakkoord zetten we een stap in de juiste richting. Er is wel nog veel werk aan de winkel, vooral waar het gaat om concretisering van de plannen.

Digitalisering

Wij zijn tevreden over:

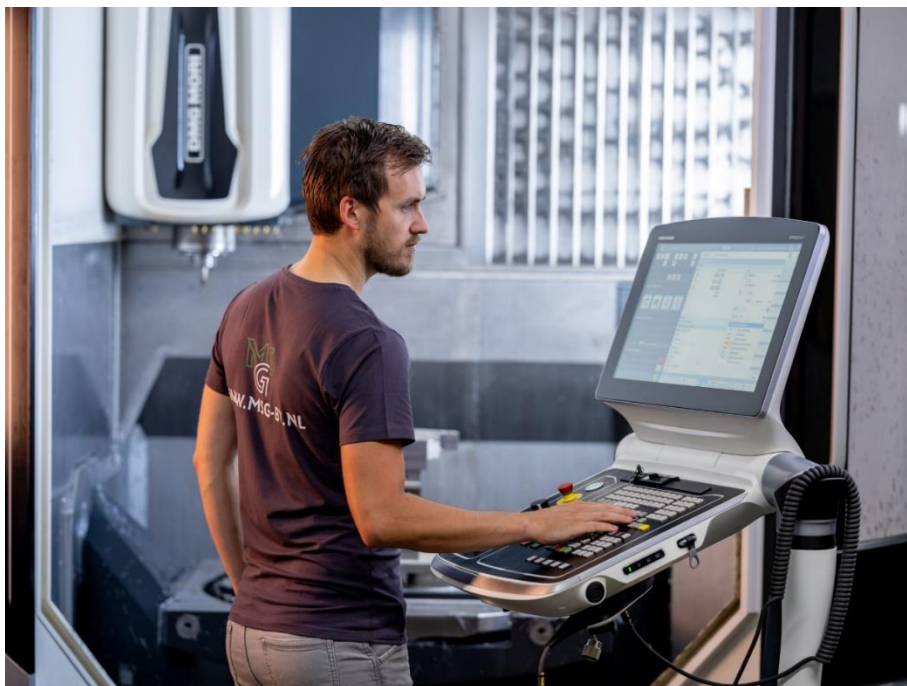
- De ambitie om Nederland te laten uitgroeien tot hét **digitale knooppunt** van Europa.
- Het versterken van **Europese samenwerking** op het gebied van digitalisering.
- De publiek-private aanpak van **digibetisme**.
- De **investering in chips- en sleuteltechnologieën** zoals kunstmatige intelligentie en quantum-computing.

Meer aandacht nodig voor:

- Het gemis aan **structurele budgetten, gericht op digitalisering** van de technologische industrie in het algemeen en de Midden- en Kleine industrie (MKI) in het bijzonder.
- De relevantie van en investeringen in het **Smart Industry Programma**.
- De concretisering van een **investeringsagenda voor sleuteltechnologieën** als Artificiële Intelligentie en Future Network Services.
- De praktische uitwerking van het **toezicht** zoals dit zal worden opgepakt door de algoritmetoezichthouder.

Digitalisering biedt grote kansen voor een hoogwaardige kenniseconomie als de onze. Het coalitieakkoord bevestigt dat digitale technologie een waaier aan mogelijkheden oplevert voor het veranderen en verbeteren van industriële processen. Concrete plannen om die kansen te verzilveren moeten in een nieuw industriebeleid verankerd worden. Daarvoor is investeren in sleuteltechnologieën en procesinnovatie zoals Smart Industry van groot belang. Bovendien verminderen we daarmee afhankelijkheden en vergroten we de veiligheid van onze economie. Een ambitieus coalitieakkoord verdient een concretere invulling op dit punt.

Cybersecurity

Wij zijn tevreden over:

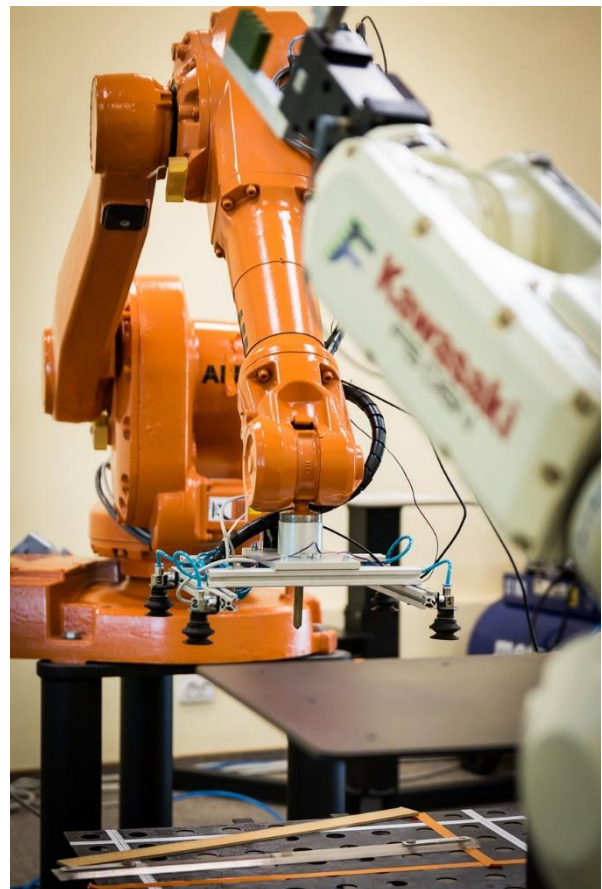
- De introductie van een meerjarige Cybersecurity aanpak.
- De centrale coördinatie van de samenwerking tussen NCSC, DTC overheden, bedrijven en wetenschappers.
- De capaciteitsuitbreiding van inlichtingendiensten om cyberaanvallen op te sporen en te bestrijden.

Digitale incidenten hebben de potentie maatschappelijke ontwrichting en grote economische schade te veroorzaken. Ransomware vormt een dusdanig groot probleem dat de nationale veiligheid in gevaar brengt. Voor de integrale aanpak van digitale weerbaarheid is een investering van 833 miljoen euro nodig, zo stelt de Cyber Security Raad (CSR). Met deze investering wordt concrete invulling gegeven aan het verstevigen van de (digitale) strategische autonomie. Een dergelijke investering ontbreekt echter in het coalitieakkoord en de plannen zijn nog betrekkelijk vaag.

Meer aandacht nodig voor:

- De praktische uitwerking van interdepartementale samenwerking, coördinatie, prioriteitsstelling en budgetverdeling op het gebied van digitale weerbaarheid.
- De samenhang tussen digitale weerbaarheid en de mate van strategische autonomie.
- Een concrete invulling van de vereiste investering die nodig is om een meerjarige Cybersecurity aanpak te financieren.
- De behoefte aan internationale samenwerking bij het versterken van onze nationale cybercapaciteit.

Maatschappelijke Transitie

De afgelopen jaren zijn we geconfronteerd met grote maatschappelijke uitdagingen zoals de energietransitie, de stikstofcrisis en de uitbraak van het coronavirus. Uitdagingen waarvoor technologie oplossingen biedt.

Klimaat en energie

Wij zijn tevreden over:

- **35 miljard euro** naar een **Klimaatfonds** t.b.v. noodzakelijke investeringen.
- **Versnelling bij aanleg van Infra** o.b.v. Crisis- en herstelwet.
- **Circulaire Economie** wordt betrokken in de klimaataanpak.

Meer aandacht nodig voor:

- 55% CO₂-reductie in 2030 alleen **haalbaar als uitvoering direct start**.
- **Energiebesparing** vormt **gemiste kans** voor extra CO₂-reductie.
- **Kostenstijging** voor **energie-intensieve bedrijven**.

Het nieuwe kabinet trekt goede lessen uit de afgelopen kabinetsperiode. Zo is er eindelijk aandacht voor de kritische succesfactoren van de energietransitie, zoals de benodigde infrastructuur, middelen en technisch personeel. Het kabinet investeert 35 miljard euro in een klimaatfonds, waarbij er onder meer aandacht is voor de vroege opschaling van nieuwe energie-innovaties.

FME is blij dat het kabinet een Crisis- en herstelwet aanpak voorstelt voor de noodzakelijke energie-infrastructuur. Het is verder positief dat het kabinet inzet op bindende maatwerkafspraken met de twintig grootste Nederlandse uitstoters. FME is tevreden dat de bijdrage van Circulaire Economie aan het behalen van klimaatdoelen wordt erkend en daar ook serieus in investeert.

Nederland bereikt volgens het PBL met het huidige klimaatbeleid slechts 43% CO₂-reductie in 2030. Het kabinet kiest voor extra ambitie naar 55% - indien mogelijk zelfs 60% - CO₂-reductie in 2030. Dit terwijl er nog acht jaren over zijn om dit klimaatdoel te behalen. Daarom moeten we nu vol inzetten op technologieën die nu voorhanden zijn, zoals energiebesparing. Dit doet het nieuwe kabinet helaas niet. De Wet Energiebesparing levert niet genoeg op, mede omdat nu al duidelijk is dat handhaving een grote uitdaging wordt.

De rekening voor de klimaatambities wordt in eerste instantie gelegd bij de energie-intensieve bedrijven. Zo wordt de tariefstructuur van de energiebelasting voor middel- en grote bedrijven verhoogd. Voor de metallurgische industrie komt hier het afschaffen van de energiebelasting-vrijstelling met 78 miljoen euro vanaf 2025 nog bovenop.

Wij zijn tevreden over:

- De ambitie van dit kabinet met een lange termijn visie op **stikstof** en landbouwdossier. Het kabinet kiest ervoor om de stikstofreductie van 26% naar 50% in 2030 te brengen en maakt hier tot 2035 25 miljard euro voor vrij. Dit langdurige en consistent beleid zorgt voor investeringszekerheid.
- FME is blij met de **intensivering van de gedifferentieerde aanpak t.a.v. kringlooplandbouw**. Hierdoor is er meer aandacht voor het bevorderen van innovatie en precisielandbouw. Het dossier kent namelijk geen 'one size fits all', juist een diversiteit aan oplossingen is de beste verzekering voor de toekomst om te voorkomen dat we achteraf grote fouten gemaakt blijken te hebben.

Meer aandacht nodig voor:

- **Innovatie** is nodig om onze ambities te halen, oplossingen en technologieën moeten worden toegepast die al bewezen zijn, met name op gebied van stikstof. FME vindt het teleurstellend dat uit de 25 miljard er slechts 1,2 miljard wordt ingezet voor innovatie van stalsystemen.
- Het genoemde '**Nationaal Programma Landelijk Gebied**' wordt gekoppeld met het instrumentarium van de nieuwe Omgevingswet, hiervan is bekend dat de realisatie vertraagt door IT problemen. Bovendien kan de vraag gesteld worden of op gemeentelijk niveau wel de kennis aanwezig is om dit (vergunning-verlening) adequaat op te pakken. Dit soort vertraging kan ook impact hebben op hoe snel innovaties toegepast kunnen worden, met alle gevolgen van dien.

De coalitie neemt in het coalitieakkoord de regie in het landbouw en stikstof dossier. Er ligt een duidelijke lange termijn ambitie en visie waar de veehouderij, land- en tuinbouwsector naartoe dienen te ontwikkelen om klimaat, biodiversiteits- en stikstof doelstellingen te halen. De focus op langjarig en consistent beleid is iets waar de sector duidelijkheid mee krijgt, zodat investeringen in boerenbedrijf en bedrijven met innovatieve technologie ook lonen. FME hoopt echter dat het kabinet innovaties een prominentere plek geven in hun aanpak, met name op gebied van stikstof. Er zijn veel technologische oplossingen beschikbaar die al bewezen zijn en toegepast kunnen worden. Dit zijn de 'quick wins' als het gaat om het halen van de doelstellingen. Daarnaast is toepassen van deze innovaties de beste leerschool om te verbeteren en tegelijk een verdienmodel voor de verdere versnelling van innovatie. Door de stikstofdoelen naar voren te halen (2030), wordt innovatie en de toepassing hiervan immers alleen maar belangrijker.

Gezondheid en zorg

Wij zijn tevreden over:

- De intentie om **lessen te trekken** uit de coronacrisis, als het gaat om het belang van samenwerking, ontschotting en nieuwe (digitale) werkvormen.
- De voorgenomen **investering van 1 miljard euro** over de komende vier jaar in de **standaardisatie** van gegevensuitwisseling in de zorg.

Meer aandacht nodig voor:

- Het belang van **innovatie in de zorg**, voor de kwaliteit van leven van patiënten, de goede organisatie van markttoelating en de vergoeding van innovatieve medische technologie.
- Investerings in **eHealth** en **medische technologie** als belangrijkste ontwikkeling om het personeelstekort in de zorg aan te pakken en de druk op zorgverleners te verminderen.
- **Europese samenwerking** op het gebied van **medische gegevensuitwisseling** om nieuwe toepassingen van AI in de zorg te ontwikkelen.
- De kansen die **medische technologie** biedt voor mantelzorgers.

Ons zorgstelsel staat voor grote uitdagingen. Om aan de toenemende vraag naar zorg te voldoen moet in 2040 één op de vier Nederlanders in de zorg werken.

Bovendien geven we meer dan 100 miljard euro uit aan de zorg in Nederland, bijna 15% van ons BBP. Ondertussen verlangen mensen meer kwaliteit van leven, ook wanneer ze een chronische ziekte hebben, en meer regie op hun zorg en gezondheid.

Dat vraagt om keuzes, maar het coalitieakkoord lijkt weinig ambitie te omvatten om ons zorgstelsel te moderniseren. Innovatieve toepassingen op het gebied van medische technologie en eHealth bieden oplossingen voor de uitdagingen waar de zorg voor staat.

De coalitie lijkt daarvan niet doordrongen. De voorgenomen investering van 1 miljard euro in de standaardisatie van gegevensuitwisseling in de zorg kan helpen om tot een goed functionerende persoonlijke gezondheidsomgeving (PGO) voor iedereen te komen. Een functionerende European Health Data Space is echter noodzakelijk om nieuwe toepassingen te ontwikkelen voor Artificial Intelligence die kunnen helpen om snellere en betere diagnoses of behandelingen vast te stellen. FME is vanuit dat licht benieuwd naar de uitwerking van het voornemen om tot een Chief Medical Officer voor Nederland te komen.

Meer informatie:

FME Belangenbehartiging
belangenbehartiging@fme.nl
www.fme.nl